Диктант № 1

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Ытәӈ васӽәли.

В…сӽәт ӓн…мтәтә ими качәӈ аԓ…ӈ ай васӽәлит ԓит…ты анәӽат т…тәӽԓәӽ. Ԓўвнә ԓ..тŏты анәӽ њәрәт ӄ…тьәӈа омтәӽи.

Төппә в…сӽәлит анәӽа ӄөв…ԓԓәт, њәрәты әнәԓ ики тарәнты тŏвә ԓәӽәԓ панә васӽәлит өвәт нумпинә л…ләӽта ч…ксәмәԓ. Ики тарәнты тьуминт пәԓтә ӄŏрас сўйат ӓт, васӽәлит ӄӓњтьәкинтмин иԓнам ӄ…вәԓԓәт панә пөм ŏнта ӄ…ниԓәт. Ԓәӽ йәмат п…ԓәт ики т…рәнтынә пŏртә тоӽи.

Ырап ики т…рәнты анәӽа …мԓәԓ, ԓитŏт п…л вәԓ панә пŏрәӽԓәԓ. Тьут пырнә васӽәлит ӄ…тәԓ мӓрә анәӽа в…нӽә әнтә м…нԓәт: ԓәӽ п…ԓԓәт, өс ики тарәнты чӓм к…рәмнә тŏвә ԓәӽәԓ панә ԓәӽат мәта ура вӓрәԓ.

Итт…н ими анәӽ нŏӄ вәтаԓнә, њ..вмәԓ: "Ԓўвә ӑнта в…сӽәлиԓув ӄөњтьтьа йәӽәт, тьутат ԓ..тŏт тәрмаӽә әнтә ԓ…ԓәт". Ԓ…в тьу вӓр әнтә вуй, в…сӽәлит качәӈ иттән сәм в…лмин, ӑԓинтәт.

Әй ԓ…тнә тьу васӽәта ваннә в…ләм ай в…сӽәли мөйәԓта йŏвәт, – Алёша н…мпи. Васӽәлит ики тарәнты иԓты й…стәмиԓа, Алёша њӑӽта йәӽ:

– Тит ть…ким вӓр! – Алёша њӑвәм. – Ма ат…ԓнам ики тарәнты иԓә к…тлэм. Ӄŏԓты ӄӑтәԓ тьу вӓр ŏй…ӽтәԓтәӽ.

– Нӯӈ ŏрақләлән, – мәӽи васӽ…лит йастәт. – Ӄŏлты ӄăтәл нӯӈ сар ӄăньть…кинтмин, ӄŏнтлән.

Кимәт Аләӈнә мәӽи ими әй тŏвәнә литŏты анәӽ умәт.

– Йа тьăӄа лэйлитәӽ, – йастәӽ ыттәӈ Алёша. – Ма тŏвәнә ики тарәнтынат ньул вăллəм.

Төппә Алёша тьә к…ләт йастәӽ, васӽәлит т..рәӽләтә сӯй ӄ…нтәӽләт. Нөмәлта ики тарәнты чăм ан…ӽнам ләӽәл. Васӽәлит панпә ӄŏнтта й…ӽиләт. Алёша әнтә ӄăньтьәкинт, ики тарәнты ан…ӽа ымәлта әнтә тәрәм, лӯвнә ньŏлнат п…йлаӈәли катли. С…раӈ ики тарәнты илә пит панә с…ӄаӽләм тŏӽәлнат илнам пŏрәӽләӽ.

Тьу ӄ…тәл унәлта өспә ики тарәнты васӽәлита әнтә й…втыләӽ, ләӽ к…чәӈ ӄăтәл ӄŏнлал тăкәнтә кима ливәт. Ләӽнам литыл ӯрәккә, ытәӈ в…сӽәли Алёшка лаптыләт, ырап ики тарәнты илә к…тмал пәтан.

(Борис Житков. Перевод на
хантыйский язык А.Н. Волковой)

Диктант № 1

Ытәӈ васӽәли.

Васӽәт äнәмтәтә ими качәӈ алəӈ ай васӽәлит литŏты анәӽат тŏтәӽләӽ. Лŭвнә литŏты анәӽ њәрәт ӄутьәӈа омтәӽи.

Төппә васӽәлит анәӽа ӄөвәллэт, њәрәты әнәл ики тарәнты тŏвә ләӽәл панә васӽәлит өвәт нумпинә лäләӽта чŭксәмәл. Ики тарәнты тьуминт пәлтә ӄŏрас сŭйат äт, васӽәлит ӄăњтьәкинтмин илнам ӄөвәллэт панә пөм ŏнта ӄăнилэт. Ләӽ йәмат пәлэт ики тарәнтынә пŏртә тоӽи.

Ырап ики тарәнты анәӽа ымләл, литŏт пул вәл панә пŏрәӽләл. Тьут пырнә васӽәлит ӄăтәл мäрә анәӽа ванӽә әнтә мәнлэт: ләӽ пәллэт, өс ики тарәнты чăм кŭрәмнә тŏвә ләӽәл панә ләӽат мәта ура вäрәл.

Иттән ими анәӽ нŏӄ вәталнә, њăвмәл: "Лŭвә ăнта васӽәлилув ӄөњтьтьа йәӽәт, тьутат литŏт тәрмаӽә әнтә лилэт". Лŭв тьу вäр әнтә вуй, васӽәлит качәӈ иттән сәм вäлмин, ăлинтәт.

Әй латнә тьу васӽәта ваннә вăләм ай васӽәли мөйәлта йŏвәт, – Алёша нäмпи. Васӽәлит ики тарәнты илты йастәмила, Алёша њăӽта йәӽ:

– Тит тьәким вäр! – Алёша њăвәм. – Ма атылнам ики тарәнты илә китләм. Ӄŏлты ӄăтәл тьу вäр ŏйаӽтәлтәӽ.

– Нŭӈ ŏраӄләлән, – мәӽи васӽәлит йастәт. – Ӄŏлты ӄăтәл нŭӈ сар ӄăњтьәкинтмин, ӄŏнтлән.

Кимәт Аләӈнә мәӽи ими әй тŏвәнә литŏты анәӽ умәт.

– Йа тьӑқа ԓэйԓитәӽ, – йастәӽ ыттәӈ Алёша. – Ма тӧвәнә ики тарәнтынат њуԓ вӓԓԓәм.

Төппә Алёша тьә кӧԓәт йастәӽ, васӽәлит тӑрәӽԓәтә сӯй қунтәӽԓәт. Нөмәԓта ики тарәнты ҷӑм анәӽнам ԓәӽәԓ. Васӽәлит панпә қӧнтта йәӽиԓәт. Алёша әнтә қӑњтьәкинт, ики тарәнты анәӽа ымәԓта әнтә тәрәм, ԓӯвнә њӧԓнат пӑйԓаӈәԓи катԓи. Сӑраӈ ики тарәнты иԓә пит панә сӑқаӽԓәм тӧӽәԓнат иԓнам пӧрәӽԓәӽ.

Тъу қӑтәԓ унәԓта өспә ики тарәнты васӽәлита әнтә йӧвтыԓәӽ, ԓәӽ качәӈ қӑтәԓ қӧнԓаԓ тӓкәнтә кима ԓивәт. Ԓәӽнам ԓитыԓ ӯрәккә, ытәӈ васӽәли Алёшка ԓаптыԓәт, ырап ики тарәнты иԓә китмаԓ пәтан.

(Борис Житков. Перевод на
хантыйский язык А.Н. Волковой)

Каждое утро хозяйка выносила утятам полную тарелку рубленых яиц. Она ставила тарелку возле куста, а сама уходила.

Как только утята подбегали к тарелке, вдруг из сада вылетала большая стрекоза и начинала кружиться над ними.

Она так страшно стрекотала, что перепуганные утята убегали и прятались в траве. Они боялись, что стрекоза их всех перекусает.

А злая стрекоза садилась на тарелку, пробовала еду и потом улетала. После этого утята уже целый день не подходили к тарелке. Они боялись, что стрекоза прилетит опять. Вечером хозяйка убирала тарелку и говорила: «Должно быть, наши утята заболели, что-то они ничего не едят». Она и не знала, что утята каждый вечер голодные ложились спать.

Однажды к утятам пришёл в гости их сосед, маленький утёнок Алёша. Когда утята рассказали ему про стрекозу, он стал смеяться.

— Ну и храбрецы! — сказал он. — Я один прогоню эту стрекозу. Вот вы увидите завтра.

— Ты хвастаешь, — сказали утята, — завтра ты первый испугаешься и побежишь.

На другое утро хозяйка, как всегда, поставила на землю тарелку с рублеными яйцами и ушла.

— Ну, смотрите, — сказал смелый Алёша, — сейчас я буду драться с вашей стрекозой.

Только он сказал это, как вдруг зажужжала стрекоза. Прямо сверху она полетела на тарелку.

Утята хотели убежать, но Алёша не испугался. Не успела стрекоза сесть на тарелку, как Алёша схватил её клювом за крыло. Насилу она вырвалась и с поломанным крылом улетела.

С тех пор она никогда не прилетала в сад, и утята каждый день наедались досыта. Они не только ели сами, но и угощали храброго Алёшу за то, что он спас их от стрекозы.

Диктант № 2

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Ай Й…кѳнда лѳвнә

(1) Ит йѳм-…нчәӽ тыл..с пә тьә т..рмәл. (2) Ӧвәр äнә л…ӽәл нӧвәтнә, пäнчҷә ноӽрәт лаӽәрта п..тмин, әй ньоӽәлӽә м..ӽнам мѳнь…ләт. (3) В…нтнә сӳйлəӽ-к…йләӽ… (4) Тѳппә л…тӧт льитьатәтә тьäрәм ләӽәп л…ӈкит, воләӄ пунәп ворпәт панә й…чпаӈ пӗчәп ай кӳтькәрәт ноӽрәты кар й…пәллəт панә ноӽәр сäмәт лылӽә тäйтә ѳмпинам, тыӽләтнам …ллəт.

(5) Па мәта ӄ..тләтнә вот ытәӈкә й…ныпәл. (6) Вотнә сӳӽмәтәты, пой йуӽәты, сăӽләты л…птәт илә пѳвлат. (7) Тьиминт ӄăтләтнә лыӽләты н..ӽрәт кәмәрӽәмин мәӽнам к…рәӽлəт. (8) Тьу латнә ньэврэмәт ноӽрәт ӄӧмләта ан..лəт, па латнә йäрнас илпийа әк..тлəт. (9) Ѳӈӄ илә вәтаӽә, ноӽрәт путнә к..вәртлат, па латнә кэврәм тäләка п…нлат, тьут ѳӈӄ кӧта әнтә ль…сәл. (10) Ноӽрәт ѳӈӄәт илә п…тлəт, ньэврэмәт мăӽ…лты, кӳрлал моньитәмин ым…ллəт панә äпләӈ ноӽәр сäмәт йӧӈк…рлəт.

(11) Пăнчәм лаӽәрт канәк мӗрит вәртаӽә й…ӽәт. (12) Йоӽәм лѳӄӄә канкәт ăләмәта ӄăнчаӈ сиккәӈ йäканӽә лäр..мтат. (13) Лэй…лтәнә, манси йоӽ сäвәм йäкан ӄӗрасәп.

(14) Ѳс ньәрмәт кӳтнә?... (15) Лорәт, йäвнәт, урит ӄонәӈнә ньӧрмәт кӳтнә ӄ…лӽа, лӗӈ иты, пичәӈкәльит ар…ӽлəт, лӗнтәт нь…вәмлəт, торӽәт виӽлəт, ӄӧтӈәт л…ӄлəт.

(16) Мәӽэм ԓөӄӄә ԓорәӽԓәтә сўйәт-кәйәт ма с…мама, н…мсама ӄăнԓәт. (17) Войӽәлит, йуӽәлит сўйәта ма вичә њ…лӄилԓәм. (18) Мăтәм к…тԓам-к..рԓами ԓаӽәрт айәԓтәли ӄŏԓатты м…нәԓ! (19) Ма сәмам њ…мкаӽԓәԓ…. (20) Аӈкаӈкәм манси арӽәт-сўйәт ма нăмсама йŏв…тԓәт, тьу соӽит ма њăвэм әй кŏнәккә йәԓ!

М.П. Вахрушева «На берегу Малой Юконды»

Перевод на сургутский диалект Волковой А.Н.

Диктант № 2
Ай Йӯкөнда лөвнә

(1) Ит йөм-анчәӽ тыԓәс пә тьә тәрмәԓ. (2) Ӧвәр äнә ԓыӽәԓ нӧвәтнә, пäнччә ноӽрәт ԓаӽәрта питмин, әй њоӽәԓӽә мәӽнам мөњиԓәт. (3) Вӧнтнә сӯйԓәӽ-кәйԓәӽ... (4) Төппә ԓитӧт љитьатәтә тьäрәм ԓәӽәп ԓаӈкит, воԓәқ пунәп ворпәт панә йäчпаӈ пӧчәп ай кӯтькәрәт ноӽрәты кар йӧпәԓԓәт панә ноӽәр сäмәт ԓыԓӽә тäйтә өмпинам, тыӽԓәтнам аԓԓәт.

(5) Па мәта қäтԓәтнә вот ытәӈкә йуныпәԓ. (6) Вотнә сӯӽмәтәты, пой йуӽәты, сäӽԓәты лыптәт иԓә пөвԓат. (7) Тьиминт қäтԓәтнә ԓыӽԓәты ноӽрәт кәмәрӽәмин мәӽнам кӧрәӽԓәт. (8) Тьу ԓатнә њәврэмәт ноӽрәт қӧмԓәта аныԓәт, па ԓатнә йäрнас иԓпийа әкәтԓәт. (9) Өӈқ иԓә вәтаӽә, ноӽрәт путнә кэвәртԓат, па ԓатнә кэврәм тäләка пäнԓат, тьут өӈқ кӧта әнтә љысәԓ. (10) Ноӽрәт өӈқәт иԓә питԓәт, њәврэмәт мăӽәԓты, кӯрԓаԓ моњитәмин ымәԓԓәт панә äпԓәӈ ноӽәр сäмәт йӧӈкәрԓәт.

(11) Пäнчәм ԓаӽәрт канәк мӧрит вәртаӽә йәӽәт. (12) Йоӽәм ԓөққә канкәт ăԓәмәта қăнчаӈ сиккәӈ йäканӽә ԓäрәмтат. (13) Ԓэйәԓтәнә, манси йоӽ сäвәм йäкан қӧрасәп.

(14) Өс њәрмәт кӯтнә?... (15) Ԓорәт, йäвнәт, урит қонәӈнә њӧрмәт кӯтнә қӧԓӽа, ԓӧӈ иты, пичәӈкәљит арәӽԓәт, ԓӧнтәт њäвәмԓәт, торӽәт виӽԓәт, қӧтӈәт луқԓәт.

(16) Мәӽэм ԓөққә ԓорәӽԓәтә сӯйәт-кәйәт ма сәмама, нăмсама қăнԓәт. (17) Войӽәлит, йуӽәлит сӯйәта ма вичә њăлқиԓԓәм. (18) Мäтәм кӧтԓам-кӯрԓами ԓаӽәрт айәԓтәли қӧԓатты мәнәԓ! (19) Ма сәмам

њамкаҳләљ.... (20) Аӈкаӈкэм манси арҳәт-сӯйәт ма нӑмсама йө̆вәтљәт, тьу соҳит ма њӑвэм әй кӧнәккә йәљ!

М.П. Вахрушева «На берегу Малой Юконды»

Перевод на сургутский диалект Волковой А.Н.

На берегу Малой Юконды

(1) Вот уже и конец августа. (2) Великаны-кедры под тяжестью созревающих шишек всё ниже и ниже склоняют свои пушистые ветви. (3) А в лесу – тишина… (4) Только запасливые рыжехвостые белки, серые птицы ронжи да маленькие зверьки бурундуки с полосатыми спинками лущат шишки. (5) И таскают кедровые орехи в гнёзда и потайные норки. (6) В иные дни налетает ветер. (7) Он срывает листья с берёзок, осин и тальников. (8) В такие дни кедровые шишки с гулом падают на землю. (9) Дети собирают их в кошелки, а то и прямо в подолы своих рубашонок и, чтобы очистить их от липкой серы, варят в котле или жарят на раскалённых углях костра. (10) А затем, подложив калачиком под себя ноги, садятся в кружок и щёлкают орехи, извлекая оттуда жирные янтарные ядрышки.

(11) Потемнели отяжелевшие гроздья брусники. (12) То там, то тут они запестрели в бору ярким цветным ковром, похожим на замысловатый мансийский орнамент.

(13) В кустах возле озёр, речек и курей всё ещё по-летнему заливаются птицы, крякают утки, гогочут гуси, курлычут журавли и плачут лебеди. (14) В другие края собираются.

(15) Дыхание родного края, его многоголосые звуки наполняют моё сердце радостью, и исчезает усталость в руках и в ногах! (16) А сердце поёт… (17) Мансийские мотивы и слова замечательных песен моей бабушки сами собой приходят на память.

(М.П. Вахрушева)

Диктант № 3

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

(1) Ӓрəс йəӈк

2) Әймəта ӄ…тəԓнə Ляди атьиԓнат ӓрəс йəӈк к…нӌӌаӽə нӧӄ питӽəн. (3) Тэм ӄӓт..ԓнə оԓəӈ ԓатнə Ляди тьə в…ра пит, саӽарəӈ ӓрəс йəӈк ӄӧвəн унəԓта й…њтьиԓəӽ: ԓӱв ӄотəӈ йоӽԓаԓ каӌəӈ оԓəпты əнəԓ ӑԓаӈ вӑӽ путлиӈки ԓ…тьатəӽԓəт.

(4) Ԓин рытыннат кəпəр лөва к…тԓəксəӄəн. (5) Наӈкəт ӓнмəм ӧвəр йэнəк тӧмпийа п…тӽəн панə мəта ԓӧвит сиӽəта й…вəтӽəн. (6) Ԓин сӓмин иԓпинə тьӳким нэвиӽə й..ӽипəӽ, ӑԓə мəта йəԓəп љоњть пит, тьу арит с…ӽмəт ӓнəм.

(7) Кӳпйа əй сӳӽмəта ванӽə к…рмимтəӽ панə кӧтəԓ нӧва н…ртəмтəӽ. (8) Әй ӌув[1] њ…тьəӽтəӽ, ӄувəр пəтəӽа пӑнтəӽ панə пӑӽəԓа кир…ӽԓəӽ.

– (9) Пӑӽəли, ԓэйԓа, ӌув тьəкима нӧӄ ӌ…ԓ[2]. (10) Ӑԓəмəта ӓнə лӱк пӱки ӄ…рəӽ. (11) Әйнам оритə ӄӧрасəп! (12) Ӓрəс йəӈк вəтə ԓата тьə й…ӽ.

– (13) Тӧӈӄə ӓпԓəӈ ӓрəс йəӈк ӄоԓəмт…ԓув! – Ляди њӑвмəԓəԓ, нӑмəснə вуԓтəӽ, ӄӧԓнə тьиминт потəм йəӈк й…њтьəԓ.

(14) Атьи ӧвəр сӓрə с…ӽмəт ӧйаӽтəӽ, кӧӌəӽнат кар й…ркəмтəӽ.

(15) Панпə йуӽ ӧнты ӓрəс йəӈк сӓмəт ӓт…т.

– (16) Өӽө! (17) Мит йəм вӓр! – Кӳпйа йастəӽ панə сӳӽмəт төса мəта ԓӧвит тьөри в…ԓəтəӽ. (18) Па сӳӽмəтəта ӄ…ԓəм курушка панə əй путəли й…рӽəн.

– (19) Ит өс мӓнчӆәқса, – Кӯпйа пӑχәлнам њӑвмәӆәχ. – (20) Қӑтәӆ итьа ымса, пӯмәлтәχла. (21) Төппә аӆ мэвн…ӆа[3]! (22) Ӧйаχтәтанә, мәта анәχ тӓкны, – панпә әнәӆ тьөрийа …ққәтэ. (23) Ма тәт ваннә ӧч кәнчмин суч…χтәӆәм.

(24) Ляди сорәм канәк йуχәт өвтыйа ӑӆинт панә тӑви нум с..ӈқинам ӆэйәлтаχә й…χ. (25) Қӧњәм сӓм пунχән мувты ӆэйәлталнә, в…лтәχ, ӑӆәмәта қӑтәӆ кӧтәт ар мәта қӧрас қӑнчап йынтәпχә ар сӧӈнам м..нӆәт.

26) Мәта пәтәнә ай йӑвнәли в…љәχӆәχ[4], өс сӯχмәт ӓрәс йәӈк курушкаχәта посχәӆ, йӑвнәлинат әй сӯй в…рӆәχән: "кап-кап-кап"....

Диктант № 3

(1) Ӓрәс йәӈк

2) Әймәта ӄӑтәлнә Ляди атьилнат ӓрәс йәӈк кәнчҷаҳә нөӄ питҳән. (3) Тэм ӄӑтәлнә олэӈ латнә Ляди тьә вӓра пит, саҳарәӈ ӓрәс йәӈк ӄөвән унәлта йэньтьилэҳ: лӯв ӄотәӈ йоҳлал качәӈ олэпты әнәл ӑлаӈ вӑҳ путлиӈки литьатәҳлэт.

(4) Лин рытыннат кәпәр лөва катлэксәӄән. (5) Наӈкәт ӓнмәм ӧвәр йэнәк тӧмпийа питҳән панә мәта лӧвит сиҳәта йӧвәтҳән. (6) Лин сӓмин илпинә тьӯким нэвиҳә йәҳипәҳ, ӑлә мәта йәлэп љоњть пит, тьу арит сӯҳмәт ӓнәм.

(7) Кӯпйа әй сӯҳмәта ванҳә кӯрмимтәҳ панә кӧтәл нӧва нӯртәмтәҳ. (8) Әй ҷув[1] њӑтьәҳтәҳ, ӄувәр пәтәҳа пӑнтәҳ панә пӑҳәла кирәҳлэҳ.

– (9) Пӑҳәли, лэйла, ҷув тьәкима нӧӄ ҷӑл[2]. (10) Ӑлэмәта ӓнә лӯк пӯки ӄырәҳ. (11) Әйнам оритә ӄӧрасәп! (12) Ӓрәс йәӈк вәтә лата тьә йәҳ.

– (13) Тӧӈӄә ӓплэӈ ӓрәс йәӈк ӄолэмтәлув! – Ляди њӑвмәлэл, нӑмәснә вултәҳ, ӄӧлнә тьиминт потәм йәӈк йэньтьәл.

(14) Атьи ӧвәр сӓрә сӯҳмәт ӧйаҳтәҳ, кӧчәҳнат кар йӓркәмтәҳ.

(15) Панпә йуҳ ӧнты ӓрәс йәӈк сӓмәт ӓтәт.

– (16) Өҳө! (17) Мит йәм вӓр! – Кӯпйа йастәҳ панә сӯҳмәт төса мәта лӧвит тьөри вӑлэтәҳ. (18) Па сӯҳмәтәта ӄөлэм курушка панә әй путәли йӯрҳән.

– (19) Ит өс мӓнчлэӄса, – Кӯпйа пӑҳәлнам њӑвмәлэҳ. – (20) Ӄӑтәл итьа ымса, пӯмәлтәҳла. (21) Төппә ал мэвныла[3]! (22) Ӧйаҳтәтанә, мәта анәҳ

тӓкны, – панпә әнәӆ тьөрийа ыӄӄәтэ. (23) Ма тәт ваннә ӧҷ кәнҷмин суҷәӽтәӆәм.

(24) Ляди сорәм канәк йуӽәт өвтыйа ӓӆинт панә тӓви нум саӈӄинам ӆэйәӆтаӽә йәӽ. (25) Ӄӧњәм сӓм пунӽән мувты ӆэйәӆтаӆнә, вуӆтәӽ, ӓӆәмәта ӄӓтәӆ кӧтәт ар мәта ӄӧрас ӄӓнҷап йынтәпӽә ар сӧӈнам мәнӆәт.

26) Мәта пәтәнә ай йӓвнәли вӓљәӽӆәӽ[4], өс сӯӽмәт ӓрәс йәӈк курушкаӽәта посӽәӆ, йӓвнәлинат әй сӯй вӓрӆәӽән: "кап-кап-кап"....

Р.П. Ругин

(перевод на А.Н. Волковой)

Комментарии:

ҷув[1] - почка лиственных деревьев

ҷӓӆта[2] - набухать

мэвныӆта[3] - дремать

вӓљәӽӆәӽ[4] - тихо стекает

(1) Березовый сок

(2) В один из дней Ляди с отцом занялся сбором березового сока. (3) В этом Ляди принимал участие впервые, хотя сладким березовым соком лакомился давно: дома ежегодно заготавливали огромную флягу этого целебного напитка.

(4) Они остановились на колданке у обрывистого берега. (5) Перевалили через крутой холм, поросший лиственницами, и спустились к небольшому заливчику. (6) В глазах забелело от множества стройных берез, как будто первый снег выпал, так много там было берез.

(7) Купья подошел к одному из деревьев и дотянулся рукой до ближайшей ветки. (8) Сорвал почку и протянул ее Ляди на раскрытой ладони.

– (9) Смотри, сынок, как почка набухла. (10) Словно глухариный зоб. (11) Вот-вот лопнет! (12) Самое время цедить сок.

– (13) Ох и вкусно будет! – облизнулся Ляди, предвкушая, как он глотнет прохладного сока.

(14) Отец выбрал высокое крепкое дерево и сделал на коре надрез. (15) Сейчас же показались прозрачные капли.

– (16) Ого! (17) Дело пойдет! – сказал Купья и пристроил к стволу небольшое ведерко. (18) К другим березам привязали три алюминиевые кружки и котелок.

– (19) Теперь наберись терпенья, – посоветовал он Ляди. – (20) Посиди на солнышке, погрейся. (21) Только не дремли! (22) Как только увидишь, что какая-то из посудин полна, – сливай в большое эмалированное ведро. (23) А я вокруг поброжу, чагу хочу найти.

(24) Ляди прилег на сухой брусничник и стал смотреть в голубое весеннее небо. (25) Сквозь прищуренные ресницы солнечные лучи дробились на тысячи радужных иголок. (26) Неподалеку тихо журчал ручеек, и березовый сок, стекая в кружки, вторил ему звонким «кап-кап-кап»...

Диктант № 4

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Нӑмсəӈ йӑтəрӈит

1) Сӑраӈ љоњтьнə лэӈкəм ԓирəӽ тоӽи тӧм п…ләкнə, Сашка сӳӽмəтəтнə пəӽтə йӑтəрӈит ӧй…ӽтəӽ. 2) Ԓəӽ турԓаԓ ӄӧӄӄəнам таԓмин, сӳӽмəт рӑсит тьт…пыйəт. 3) Лышəк, пəԓəӈ ӄӑтəԓ в…ԓ. 4) Ӄӧвиԓта пə вотəӈ чөвəтӽə й…ӽ.

5) Йӑтəрӈит омсəм сӳӽмəтəты п…рəӽԓəт панə ԓирəӽ тоӽийа …мԓəт. 6) Сашка арӽə ӑԓə йəӽ, ԓӳв нӧм…ӄсəӽ, йӑтəрӈит вотəӈ чөвəты йуккəн лота ӄӑњ…ӽтəԓəт. 7) Пəӽтə войӽəт нэви љоњтьнə йəмӽə н…ԓԓəт. 8) Љоњть ӄӧԓӽа ч…мəԓ пит, тю соӽит йӑтəрӈита њ…мрəӽты љоњть ӧнта ԓӑӈта в…рӽə энтə йəӽ. 9) Пӑлкəԓ кима ԓəӽат љоњтьат ӄ…нəт. 10) Кӳрԓаԓ-өвԓаԓ ӧнтəра таԓмин, њӧԓԓаԓ вот итьа катəԓмин, мəӽа выњп…раӽԓəт. 11) Ӑԓə нӧмԓи тьи урнə ԓəӽ пӧрӄи воты ӄ…њаӽтəт.

12) Ԓəӽатыԓнам ԓ…йəԓмин, Сашка нӧмəӄсəӽ: "Мӳва ӧԓəӈ ԓəӽ вӧнт ӄутьəӈа энтə ӄ…њаӽтəԓəт? 13) Тӧт вəԓэ ытəӈ вот энтэм. 14) Вӧӄинə катəԓтə тоӽии п…ԓԓəт? 15) Ӑсапə ӧвəр пөмəт кӳта ԓ…ӈəт".

16) Муты кимəн войӽəт йəмат йəм тоӽи ӧй…ӽтəт. 17) Кӧрəӽтə љоњть, вотнə ԓ…рəӽ тоӽинə мəӽ өвтыйи п..вԓи. 18) Мəӽа выњп…раӽԓəӽ йӑтəрӈит эйтьу йӧта номəԓта љ…њтьнə лэӈкта в…рат. 19) Ԓəӽ нӑмин тьэнə ымԓəт, тьə урнə сорӽа љоњтьнə л…ӈктаӽə. 20) Љоњть ӧнтнə ԓ…ӽаты вəԓэ п…мəӈ.

(Анатолий Севастьянов, перевод

на хантыйский язык Волковой А.Н.)

Диктант № 4

Нӑмсәӈ йӓтәрӈит

1) Сӓраӈ љоњтьнә лэӈкәм лирәҳ тоҳи тӧ̆м пӓләкнә, Сашка сӯ̆ҳмәтәтнә пәҳтә йӓтәрӈит ӧ̆йаҳтәҳ. 2) Ләҳ турлал қӧ̆ққәнам талмин, сӯ̆ҳмәт рӑсит тьтӧ̆пыйәт. 3) Лышәк, пәләӈ қӑтәл вӧ̆л. 4) Қӧ̆вилта пә вотәӈ чөвәтҳә йәҳ.

5) Йӓтәрӈит омсәм сӯ̆ҳмәтәты пӧ̆рәҳләт панә лирәҳ тоҳийа ымләт. 6) Сашка арҳә ӑлә йәҳ, лӯ̆в нӧ̆мәқсәҳ, йӓтәрӈит вотәӈ чөвәты йуккән лота қӑњаҳтәләт. 7) Пәҳтә войҳәт нэви љоњтьнә йәмҳә нылләт. 8) Љоњть қӧ̆лҳа чымәл пит, тю соҳит йӓтәрӈита њӑмрәҳты љоњть ӧ̆нта лӓ̆ӈта вӓрҳә әнтә йәҳ. 9) Пӓлкәл кима ләҳат љоњтьат қынәт. 10) Кӯ̆рлал-өвлал ӧ̆нтәра талмин, њӧ̆ллал вот итьа катәлмин, мәҳа выњпәраҳләт. 11) Ӑлә нӧ̆мли тьи урнә ләҳ пӧ̆рқи воты қӑњаҳтәт.

12) Ләҳатылнам лэйәлмин, Сашка нӧ̆мәқсәҳ: "Мӯ̆ва ӧ̆ләӈ ләҳ вӧ̆нт қутьәӈа әнтә қӑњаҳтәләт? 13) Тӧ̆т вәлэ ытәӈ вот әнтэм. 14) Вӧ̆қинә катәлтә тоҳии пәлләт? 15) Ӑсапә ӧ̆вәр пөмәт кӯта лӓ̆ӈәт".

16) Муты кимән войҳәт йәмат йәм тоҳи ӧ̆йаҳтәт. 17) Кӧрәҳтә љоњть, вотнә лирәҳ тоҳинә мәҳ өвтыйи пӧ̆вли. 18) Мәҳа выњпәраҳләҳ йӓтәрӈит әйтьу йӧ̆та номәлта љоњтьнә лэӈкта вӓрат. 19) Ләҳ нӓмин тьэнә ымләт, тьә урнә сорҳа љоњтьнә лэӈктаҳә. 20) Љоњть ӧ̆нтнә ләҳаты вәлэ пӯ̆мәӈ.

(Анатолий Севастьянов, перевод

на хантыйский язык Волковой А.Н.)

Находчивые тетерева

На другой стороне поля, едва прикрытого снегом, Сашка увидел на берёзе чёрных тетеревов. Они вытягивали шеи и склёвывали почки, ветки качались под грузными птицами, когда те перебирались с места на место.

День был пасмурный, серый. Вскоре началась пурга, несметные парашютики крупных снежинок полетели наискосок к земле, мешаясь в белой кутерьме с позёмкой.

Тетерева слетели с дерева и, к удивлению Сашки, опустились на поле. Им надо бы спрятаться от непогоды в чаще, а они вылетели на открытое место и уселись на самом ветру. Тёмных на белом снегу, их было видно даже в пургу. Снега выпало ещё так мало, что тетерева не могли зарыться в него, как они делают это обычно, спасаясь от холода или ветра. И сейчас, сколько смогли, они закопались в снег, но всё равно возвышались над ним больше чем наполовину. Подобрали под себя лапки, вжали головы и замерли клювами к ветру. Видно было - им хочется спрятаться от непогоды.

"Но почему же не сели где-нибудь возле леса, где не такой сильный ветер? – думал Сашка. – Может, боятся, – на опушке подкараулит лисица? Тогда почему бы не укрыться от ветра за куртины травы среди поля?"

Но оказалось, птицы выбрали самое удачное место. Снег там как будто тёк по полю и на глазах заметал тетеревов. Они лежали головками к ветру и терпеливо ждали, пока их совсем не занесёт снегом, в котором тепло и привычно.

(Анатолий Севастьянов)

Диктант № 5

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Владимир Волдин – ӄӑнтәӽ йох поэт

1) Владимир Семенович Волдин Сыӈ Вар пуӽәлнә с...ма пит. 2) Ти пуӽәԓ – ӄӑнтәӽ пуӽәԓӽә в...ԓ, Мосәм йӑвән йоӽмәтнә ...мәс. 3) Тӧл соӽит пә йимәӈ тоӽи «Пәӽтә ӧнчәӽ» ӄ...вән әнтэм. 4) Йыс унәԓта Мосәмнә ӄантәӽ йоӽ пуӽәԓӽә в...ԓәт.

5) Тӧт Володя әйоӄӄән йәӈ неврем т...йӽән. 6) Ԓӯв өс кимәтмәт пӑӄӄә ...нәм. 7) Тю соӽит йәмат айнә ԓӯв роп...тԓәтаӽә йәӽ, әйоӄӄәԓ пыӽ...ртәӽ. 8) Ӄӑнтәӽ пуӽәԓи Володя Волдин руть школаӽа м...н. 9) Тӧт ԓӯв йәмӽә ӧн...ԓтәӽәԓ. 10) Тӧԓ соӽит әй сарнам ӧнәԓт...ӽәԓтаӽәмән. 11) Ханты-Мансийск, Тобольск воӵӽәннә ...нәԓтәӽәԓ. 12) Окружный радионә ропитԓ...маԓ, мәӈ округув пәкәт йәӈкәт– мәӽәт әйнам йӑӈӄ...ԓәӽ. 13) Ӄул ӄәнӵӵә йоӽнат, войәк ӄанӵӵә йоӽнат, веԓеӈ пастукәтнат панә па пәкәт йоӽнатњӑвм...нтәӽ, па йасӈәт па ӄ...нӵиԓәӽ, па вӑрәт па ву...ԓәӽ.

Диктант № 5

Владимир Волдин – ӄӑнтәӽ йох поэт

1) Владимир Семенович Волдин Сыӈ Вар пуӽәԓнә сӑма пит. 2) Ти пуӽәԓ – ӄӑнтәӽ пуӽәԓӽә вӧԓ, Мосәм йӑвән йоӽмәтнә умәс. 3) Тӧл соӽит пә йимәӈ тоӽи «Пәӽтә ӧнчәӽ» ӄӧвән әнтэм. 4) Йыс унәԓта Мосәмнә ӄантәӽ йоӽ пуӽәԓӽә вӧԓәт.

5) Тӧт Володя әйоӄӄән йэӈ неврем тӧйӽән. 6) Ԓӯв өс кимәтмәт пӑӄӄә ӑнәм. 7) Тю соӽит йәмат айнә ԓӯв ропитԓәтаӽә йэӽ, әйоӄӄәԓ пыӽәртәӽ. 8) Ӄӑнтәӽ пуӽәԓи Володя Волдин руть школаӽа мән. 9) Тӧт ԓӯв йәмӽә ӧнәԓтәӽәԓ. 10) Тӧԓ соӽит әй сарнам ӧнәԓтәӽәԓтаӽәмән. 11) Ханты-Мансийск, Тобольск воӽӽәннә ӧнәԓтәӽәԓ. 12) Окружный радионә ропитԓәмаԓ, мәӈ округув пәкәт йәӈкәт– мәӽәт әйнам йӑӈӄиԓәӽ. 13) Ӄул ӄәнчӽә йоӽнат, войәк ӄанчӽә йоӽнат, веԓеӈ пастукәтнат панә па пәкәт йоӽнатњӑвминтәӽ, па йасӈәт па ӄӑнчиԓәӽ, па вӑрәт па вуиԓәӽ.

Владимир Волдин – поэт народа ханты

1) Владимир Семенович Волдин родился в деревне Сынг Вар. 2) Эта деревня была хантыйской деревней, находилась в борах реки Назым. 3) Там (букв.: оттуда) недалеко находилось священное место «Пәӽтә ӧнчәӽ» (Чёрная сосна). 4) С давних времен в деревне на реке Назым жили ханты.

5) В семье Володи было десять детей. 6) Он же был вторым сыном. 7) Он ещё в детстве начал работать, помогал своей семье. 8) В хантыйской деревне Володя пошел в русскую школу. 9) Там он хорошо учился. 10) Оттуда дальше отправился получать образование. 11) Учился он в Ханты-Мансийске и Тобольске.

12) Работая на окружном радио, он побывал везде, на всех реках и поселениях нашего округа. 13) Общался с рыбаками, с охотниками, с оленеводами и многими другими людьми, записывал сказки, легенды, писал еще и рассказы о людях, он очень много знал, многим интересовался.

Диктант № 6

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы. Расставьте недостающие знаки препинания.

Войәӽ кәнҷҷә вӓр

(1) Тэм ӄ....тәӆ ма вар љотьтьа й...ӈӄәм. (2) Вар љотьтьа й...ӈӄмам намән ай йӓ̆ӈәлин(ә) васәӽ њ...лӽәтӽә вӓ̆рәм. (3) Нӧ̆м...ӄсәӆәм, сар йӓ̆ӈӄӆәм, пәрӽинам өс с...ҷӆәм. (4) Пәрӽинам тӧ̆м тьи њолӽәтӽә йәӽәм ӧ̆т ӄӧ̆ӆнам м...нәӆ, пәрӽинам тӧ̆м, мәта урнә кӧта паӽәтӆи әтьә ...рит.

(5) Вирәма й...ӈӄәм, вирәм љуњтьәм, пәрӽинам ӆор войәӽән [ӆор войәккән] өс ӆиӽӆөйәм, ӆор войәӽ кӱ̆ҷ ӆ...кәм, тьӑӄа в...ли. (6) Әй тьу висӽәма йӧ̆втәм, тэми висӽәм ӄонәӈнә кат вас...ккәнӽә йәӽ. (7) Өс әй васәӽ өс т...тты. (8) Ман тьӑӄа энсифалэткаӽәм ыӆә в.йи панә йуӽа нӧ̆ӄ ӆӧ̆мтәптәта муст...мин. (9) Панә манам н...рәӽтәм тӧ̆м йӓ̆ӈк пӓләка. (10) Тӧ̆ӽ ӄӧ̆ӆнам м...нәӆ. (11) Тӧ̆м йӓ̆ӈк п...ләкнам кӱ̆ҷ м...нәӆ, тӧ̆т ӄӑнтәӄ ӄө љољ...ӆ, тэм йӓ̆ӈк п...ләкнам кӱ̆ҷ мәнәӆ, тьэт ма љ...љљәм. (12) Ӆӱ̆в мустәмин ма ӄ...руӽәӆ ӆэйәӆмин әй ӆӓрә вӓ̆рмин тӧ̆т ыӆә йӓвт...ӽән.

Диктант № 6

Войәӽ кәнчҷә вӓр

(1) Тэм ӄӑтәԯ ма вар љотьтьа йӓӈӄәм. (2) Вар љотьтьа йӓӈӄмам намән ай йӓӈәлин(ә) васәӽ њолӽәтӽә вӓрәм. (3) Нӧмәӄсәԯәм, сар йӓӈӄԯәм, пәрӽинам өс сөҷԯәм. (4) Пәрӽинам тӧм тьи њолӽәтӽә йәӽәм ӧт ӄӧԯнам мәнәԯ, пәрӽинам тӧм, мәта урнә кӧта паӽәтԯи әтьә арит.

(5) Вирәма йӓӈӄәм, вирәм љуњтьәм, пәрӽинам ԯор войәӽән [ԯор войәккән] өс ԯиӽԯөйәм, ԯор войәӽ кӱҷ ԯикәм, тьӑӄа вӓли. (6) Әй тьу висӽәма йӧвтәм, тәми висӽәм ӄонәӈнә кат васәккәнӽә йәӽ. (7) Өс әй васәӽ өс тӧтты. (8) Ман тьӑӄа энсифалэткаӽәм ыԯә вәйи панә йуӽа нӧӄ ԯӧмтәптәта мустәмин. (9) Панә манам нӱрәӽтәм тӧм йӓӈк пӓԯәка. (10) Тӧӽ ӄӧԯнам мәнәԯ. (11) Тӧм йӓӈк пӓԯәкнам кӱҷ мәнәԯ, тӧт ӄӑнтәӄ ӄө љољәԯ, тэм йӓӈк пӓԯәкнам кӱҷ мәнәԯ, тьэт ма љољьәм. (12) Ԯӱв мустәмин ма ӄӓруӽәԯ ԯэйәԯмин әй ԯӓрә вӓрмин тӧт ыԯә йӓвтыӽән.

Об охоте

(1) Пошел я сегодня запоры проверить. (2) Пока запоры проверять шел, на берегу озера небольшого утку дикую ранил. (3) Подумал, быстро схожу и обратно вернусь. (4) Куда эта дичь раненая подеваться может, на обратном пути и пристрелю.

(5) Пошел я к своим запорам, достал из морды рыбу, а по дороге домой прицелился в гагару, почти что попал, но осечка вышла. (6) Подхожу я к своей дикой утке на берегу – а из утки моей две утки стало. (7) Еще одна утка там была. (8) Снял я энцефалитку и на дерево аккуратно надел. (9) Сам же на берег озера противоположный побежал. (10) Куда же она (утка) теперь денется. (11) Если в ту сторону направится, там человек стоит, а на этой стороне озера я стою. (12) Хорошенько прицелился и в тот момент выстрелил, когда на линии одной они были.

Диктант № 7

Задание: Вставьте в слова пропущенные буквы.

Әймәта латнә Ими ӄоләӽ панә Аӈәл в...лләӽән. Лин рак в...рӽән. Ими ӄоләӽнә рак тӧйәм пут н...ӄ њăли. Аӈәл, панә, рак ӄӧнты ӄ...рәм. Әнтә лил, раки анәӽат кӱч умты. Ими ӄоләӽ йәӽиләл: – Сәсар, ма нӱӈат пупийа м...ччәләм. Лӱвә пупинә п...рлө. Ими ӄоләӽ пупийа мән панә йастәл: – Пупәли, мәна, Аӈәл пӧрә. – Аӈәл мӱват пӧрли? – Вәс лӱв рак ӄӧнты ӄӧрәм. Мәмәли Аӈәл пӧртә кичәл әнтәм, Аӈәл пӧртаӽә әнтә мән. – Сәсар, пупи, лăӈкәт-йăвләтнам м...нләм. Лӱвә ләӽнә ылә љаклө. Ими ӄоләӽ лăӈкәт-йăвләтнам ләкәњаӽләтәӽ панә ләӽат пирт: – Лăӈкәт-йăвләт, пупи ылә љ...киттын. – Пупи мӱват љакли? – Вәс Аӈәл әнтә пӧрәл. – Өс Аӈәл мӱват пӧрли? – Аӈәл рак ӄӧнты ӄӧрәм. Лăӈкәт-йăвләт к...чләӽәт, пупи ылә љактаӽә әнтә м...нәт. – Сәсар, лăӈкәт-йăвләт, найнә лӱвә нәӈ л...лөтәӽ. Ими ӄоләӽ найнам м..н.

– Найәләм, ӄăтьа, лăӈкәт-йăвләт л...вита. – Лăӈкәт-йăвләт мӱват лилат? – Ләӽ пупи әнтә љ...кләт. – Пупи мӱват љакли? – Аӈәл әнтә пӧрәл. – Өс Аӈәл мӱват п...рли? – Аӈәл рак ӄӧнты ӄӧрәм. Найәли качләӽ, лăӈкәт-йăвләт литаӽә әнтә мән. – Сәсар, сăлтаӈ йәӈкәп тӧвнам мәнләм. Лӱвә лӱвнә ылә ӄ...пәтлө. Ими ӄоләӽ сăлтаӈ й...ӈкәп тӧва мән. Тьу тӧв лӱвнә ирты: – Сăлтаӈ йәӈкәп тӧв, мәна панә найәли ӄӧптә. – Най мӱват ӄ...пәтлил? – Лӱв лăӈкәт-йăвләт әнтә лил. – Лăӈкәт-й...вләт мӱват лилат? – Ләӽ п...пи әнтә љакләт. – Пупи мӱват љакли? – Аӈәл әнтә пӧрәл. – Өс Аӈәл мӱват пӧрли? – Аӈәл рак ӄ...нты

ӄӧрәм. Сӑлтаӈ йәнкәп тӧв кач әнтә тӑйал̨, най ӄӧпәттаӽә әнтә мән. – Сәсар, с...лтаӈ йәӈкәп тӧвам, ма мӓс тәӽә воӽл̨әм. Л̨ӯвә м...снә тәрмат нӧӄ йэњтьл̨ө. Ими ӄол̨әӽ мӓснам мән панә п...ртл̨әтәӽ: – Мӓс, ӄ...тьа, сӑлтаӈ йәӈкәп тӧв нӧӄ йињтьэ.

– Сӑлтаӈ йәӈкәп тӧвәли мӯват нӧӄ й...њтьл̨и? – Най әнтә ӄӧп...тл̨әтәӽ. – Найәли мӯват ӄӧпәтл̨и? – Л̨ӯв лӓӈкәт-йӑвл̨әт әнтә л̨ил̨. – Лӓӈкәт-йӑвл̨әлит мӯват л̨..лат? – Л̨әӽ пупи әнтә љакл̨әт. – П...пәли мӯват љакл̨и? – Аӈәл әнтә пӧрәл̨. – Өс Аӈ...л мӯват пӧрл̨и? – Аӈәл рак ӄӧнты ӄ...рәм.

Диктант № 7.

Әймәта лӑтнә Ими ӄоләӽ панә Аӈәл вӑлләӽән. Лин рак вӑрӽән. Ими ӄоләӽнә рак тӧйәм пут нӧӄ њӑли. Аӈәл, панә, рак ӄӧнты ӄӧрәм. Әнтә лил, раки анәӽат кӱч умты. Ими ӄоләӽ йәӽиләл: – Сәсар, ма нӱӈат пупийа мыччәләм. Лӱвә пупинә пӧрлө. Ими ӄоләӽ пупийа мән панә йастәл: – Пупәли, мәна, Аӈәл пӧрэ. – Аӈәл мӱват пӧрли? – Вәс лӱв рак ӄӧнты ӄӧрәм. Мэмәли Аӈәл пӧртә кичәл әнтэм, Аӈәл пӧртаӽә әнтә мән. – Сәсар, пупи, лӓӈкәт-йӑвләтнам мәнләм. Лӱвә ләӽнә ылә љаклө. Ими ӄоләӽ лӓӈкәт-йӑвләтнам лэкәњаӽләтәӽ панә ләӽат пирт: – Лӓӈкәт-йӑвләт, пупи ылә љикиттын. – Пупи мӱват љакли? – Вәс Аӈәл әнтә пӧрәл. – Өс Аӈәл мӱват пӧрли? – Аӈәл рак ӄӧнты ӄӧрәм. Лӓӈкәт-йӑвләт качләӽәт, пупи ылә љактаӽә әнтә мәнәт. – Сәсар, лӓӈкәт-йӑвләт, найнә лӱвә нәӈ лилөтәӽ. Ими ӄоләӽ найнам мән.

– Найәләм, ӄӑтьа, лӓӈкәт-йӑвләт ливита. – Лӓӈкәт-йӑвләт мӱват лилат? – Ләӽ пупи әнтә љакләт. – Пупи мӱват љакли? – Аӈәл әнтә пӧрәл. – Өс Аӈәл мӱват пӧрли? – Аӈәл рак ӄӧнты ӄӧрәм. Найәли качләӽ, лӓӈкәт-йӑвләт литаӽә әнтә мән. – Сәсар, сӑлтаӈ йәӈкәп тӧвнам мәнләм. Лӱвә лӱвнә ылә ӄӧпәтлө. Ими ӄоләӽ сӑлтаӈ йәӈкәп тӧва мән. Тьу тӧв лӱвнә ирты: – Сӑлтаӈ йәӈкәп тӧв, мәна панә найәли ӄӧптэ. – Най мӱват ӄӧпәтлил? – Лӱв лӓӈкәт-йӑвләт әнтә лил. – Лӓӈкәт-йӑвләт мӱват лилат? – Ләӽ пупи әнтә љакләт. – Пупи мӱват љакли? – Аӈәл әнтә пӧрәл. – Өс Аӈәл мӱват пӧрли? – Аӈәл рак ӄӧнты ӄӧрәм. Сӑлтаӈ йәнкәп тӧв кач әнтә тӑйал, най ӄӧпәттаӽә әнтә мән. – Сәсар, сӑлтаӈ йәӈкәп тӧвам, ма мӓс тәӽә воӽләм. Лӱвә мӓснә тәрмат

нŏӄ йэњтьлө. Ими ӄоләӽ мäснам мән панә партләтәӽ: – Мäс, ӄăтьа, сăлтаӈ йәӈкәп тŏв нŏӄ йиньтьэ.

– Сăлтаӈ йәӈкәп тŏвәли мўват нŏӄ йэњтьли? – Най әнтә ӄŏпәтләтәӽ. – Найәли мўват ӄŏпәтли? – Лўв лäӈкәт-йăвләт әнтә лил. – Лäӈкәт-йăвләлит мўват лилат? – Ләӽ пупи әнтә љакләт. – Пупәли мўват љакли? – Аӈәл әнтә пŏрәл. – Өс Аӈәл мўват пŏрли? – Аӈәл рак ӄŏнты ӄŏрәм.

Однажды живут Тётушкин племянник и его друг по имени Ангыл. Сварили они соломат. Тётушкин племянник почти всю кашу из котелка съел. За это Ангыл на него обиделся. Не хочет кушать, хотя к нему тарелку с остатками каши пододвинули. Тётушкин племянник говорит: – Ну вот, пожалуюсь я на тебя медведю. Пусть медведь покусает тебя. Тётушкин племянник идет к медведю и обращается к нему с просьбой: – Медведюшка, иди, Ангыла покусай. – За что покусать Ангыла? – Да он обиделся, что мало ему каши досталось. Медведь не хочет этого делать, не пошёл он нападать на Ангыла. – Погоди, медведь, пойду-ка я к лукам-стрелам. Пусть они застрелят тебя. Тётушкин племянник ковыляет к лукам-стрелам и просит их: – Луки-стрелы, застрелите медведя. – А зачем нам стрелять в него? – А он не желает кусать Ангыла. – А зачем медведю это делать? – Ангыл обиделся, что ему мало каши досталось. Луки-стрелы не хотят, не пошли стрелять в медведя. – Погодите, луки-стрелы, пусть вас тогда огонь сожжёт.

Тётушкин племянник отправился к огню. – Огонёк мой, пожалуйста, сожги луки-стрелы. – Зачем мне это делать? – Луки-стрелы не желают стрелять в медведя. – Зачем стрелять в медведя? – Он не хочет Ангыла кусать. – А зачем его кусать? – Ангыл не хочет доедать остатки каши. И у огня нет желания [мстить], не отправился он луки-стрелы наказывать. – Ну, обращусь за помощью к лесному озеру с солёной водой. Пусть оно тебя погасит. Тётушкин племянник идет к берегу лесного озера с солёной водой. Стал упрашивать его: – Лесное озеро с солёной водой, иди и потуши огонь.

– Зачем мне это делать? – Он не желает луки-стрелы сжигать. – Зачем их сжигать? – Они в медведя не желают стрелять. – Зачем в медведя стрелять? – Он Ангыла не желает покусать. – А зачем Ангыла кусать? – Ангыл не хочет доедать остатки каши. Лесное озеро с солёной водой не желает [мстить], тушить огонь отказалось. – Погоди, моё лесное озеро с солёной водой, я сейчас позову сюда корову. Пусть корова тебя выпьет до дна. Тётушкин племянник направился к корове, что паслась на берегу лесного озера с солёной водой, и просит её: – Коровушка, ну-ка, выпей лесное озеро с солёной водой до дна. – Зачем мне надо это делать? – Озеро не желает огонь тушить. – Зачем понадобилось тушить огонь? – Он не желает луки-стрелы дотла сжигать. – Зачем этих бедняжек сжигать? – Они не желают стрелять в медведя. – Зачем в медведя стрелять? – Он не желает покусать Ангыла.

– Зачем этого мальчика кусать? – Ангыл не хочет доедать остатки каши.

По плану 0,66 п.л. По факту 0,73 п.л.